

A kávéházbajáró közönség érdekeit is megvédi az új kormányrendelet felhatalmazása, amelynek alapján a *kávéházi cikkek árai is maximálhatók*.

Az új kormányrendelet előreláthatólag megszünteti a további visszaélések nagy részét, ha a polgármester a ráruházott hatalommal jól fog rendelkezni.

Öt hónap a háborúra készülő Romániában.

I.

A tavalyi év első felét Romániában töltve akkori tapasztalataimról egyik budapesti napilap hasábjain számoltam be. Künn tartózkodásom ideje alatt Románia semleges volt bár, de tendenciája és aspirációi a kevésbé beavatottak előtt sem voltak ismeretlenek, állami és diplomáciai érdekeink azonban elevenbe vágó kérdésekben hallgatást parancsoltak.

Már abban az időben rengeteg intimitás és még több jellemző epizód kívánczolt a nyilvánosság elé, de nemcsak a román, hanem a magyar cenzura is félt, sőt néha felesleges óvatossággal rostált meg minden olyan irányu hírt, vagy tudósítást, amely Romániának elkövetkező (ma már elkövetkezett) állásfoglalását akarta kézenfekvő tények alapján megjövendölni.

A bekövetkezett események megmutatták, mennyire igazuk volt azoknak.

akik Romániában soha, egy pillanatra sem bíztak és Románia semlegességét hiéna-politikának minősítették.

Most már ezek is szabadon beszélhetnek, mert a mai helyzet viszont azt követeli, hogy Romániát végre a maga leplezetlen valóságában ismerjük meg.

Mult évi tapasztalataimról, amelyek ma ép oly aktuálisak, a *Délmagyarország*-ban számolok be a nagyközönségnek. Bizton hiszem, hogy leírásaim nyomán megnyugszanak majd azok is, akiket ma még kétségbeesésben tart a román hadüzenet. Nem veszik majd a dolgot olyan tragikusan, ha látják, hogy a szó szoros értelmében

egy testileg és erkölcsileg degenerált náció az, amely most fegyveres ellenségünké szegődött.

Kétségtelen, hogy Romániának a háborúba való beavatkozását az antant, főként Oroszország *csikarta* ki, de még inkább kétségtelen az, hogy Romániát nem politikai ellentétek, hanem az évtizedeken át mesterségesen szított és a legaliasabb eszközökkel táplált *faji gyűlölet* fordította ellenünk.

A román fővárosban nem kevesebb, mint háromezer Magyarországból renegált román él. Egytől egyig a legkétesebb existenciák, akik valamennyien különféle suskusok miatt csuszta át a heven tundra. Van ezek közt izgatás, hazaárulás miatt bűnvádi eljárás alá vont, vagy elítélt oláh pópá és tanító, sikkasztó nótárius, hamisan bukott falusi szatócs, katonaszökevény egyetemi hallgató, szóval egy rakás salak, a társadalom minden rétegéből. Méltó vezérek: Lukács László, a hírhedt lacfalusi pópá és Góga Octávián, a hazaárulásért megszökött nagyszebeni poéta, aki odakünn a „román D'Annunzio“ és a „román nemzeticsalogány“ címet adományozta magának.

Hogy ezek az emberek miből élnek a rémesen drága, fénylő Bukarestben, ez, ha kétségesnek látszott is, nem volt átláthatatlan titok, csak megfelelő eszközökkel meg kellett közelíteni a bandát és belenézni a machinációjába.

Miután a román nyelvet tökéletesen bírom, bukaresti ismerőseim azt hitték, hogy erdélyi román vagyok. Én meghagytam, sőt ha kellett, meg is erősítettem őket ebben a hitükben. Nem volt egészen egyenes ügy, de ott, ahol mindenki képmutató, alkalmazkodó embernek hasonlóval kell élnie. A cél szentesíti az eszközt.

Egy napon a *Seara* című lap egyik munkatársa megkérdezte tőlem:

— Domnule kollega, akar-e hazajábeli-ekkel találkozni? Van itt belőlük néhány ezer.

— Akarok, persze, hogy akarok, — válaszoltam, mire derék kollegám (aki — mellesleg szólva — a legdühösebb oroszgyűlölő) már karon is fogott és vitt magával, végig a Calea-Victoriein, Bukarest főutcáján. Itt van az Imperiál-kávéház, a renegátok éjjel-nappali tanyája. Hatalmas helyiség, kormos, füstös falakkal és a legpiszkosabb pádimentummal, amit valaha láttam.

A kávéház zsufolásig volt a leghetlenebb kinézésű emberekkel. Az asztaloknál örült zivaj. Mindenki egyszerre beszélt, széles gesztusokkal. Közben ocsmány káromkodások, trágár szavak váltak ki a szédületes káoszból.

Román kollegám csak ennyit mondott, ironikus mosollyal:

— Ecce!

Én még mindig nem tudtam, hogy hova kerültem. Leültünk egyik asztalhoz és szemlélődni kezdtem.

Egyszerre csak egy ismerős alakot pillantok meg: Julian Giurgeát, (ejtsd: Zsurzsa) a néhány év előtt megszökött újságíró, egy aradi román lap volt munkatársát.

Ez az ur itt, mint egyik tekintélyes budapesti lap bukaresti tudósítója és bizománya szerepelt. Ezt a minőségét később, a mikor szóba ereszkedtem vele, elegáns kiállítású névjeggyel is bizonyítottam.

— Ha már itt vagyok, — gondoltam — ismerkedjünk. — És kezdtem ismerkedni, miközben csodálkozva konstataáltam, hogy az Imperiál kávéház törzsvendégei kizárólag „hirlapírók“, „festőművészek“, „szobrászok“ és egyéb művészekből állnak.

Művészetről azonban nem esik szó, de annál többet politizálnak, sőt csak is ezt. Ha zudultak valaha ocsmány szitkok és hazug rágalmak Magyarországra, a magyar királyra, a magyar törvényekre, úgy itt betetőzték azokat, de nem kimélték a nekik nem kedves román politikusokat sem. Kijutott itt Carpnak és Marghilomannak is.

Nekem persze hallgatnom kellett, sőt akkor sem tettem kifogást, mikor a művészek

*a legprecízebb geográfiai tudással Magyarországot darabolták az „Ide-
alul Nacional“ szempontjából.*

Nem lesz érdektelen tudni, hogy a bukaresti Imperiál kávéház asztalánál 1915 áprilisában pont három hét alatt foglalták el Transilvániát. A román hadsereget egyszerre három helyen vonultatták be: *Orsovánál, Predeálnál és Gyimesnél.*

Első látogatásom alkalmával. — miután a „művészek“ idegenekkel szemben meglehetősen tartózkodók — belsőbb dolgaikkal nem ismerkedhettem meg, azzal az impreszióval távoztam tehát, hogy ezek az emberek egyszerű, jámbor rajongók. Akkor még nem tudtam, hogy a legveszedelmesebb, mindenre kész, mindenre kapható kalandorok. Nem tudtam, hogy

Cattarau és cinkostársa. — a debreceni bombamerénylet tettesei, — ebből a társaságból, ebből a kávéházból kerültek ki.

Valamint azt sem tudtam, hogy ezt a bandát a román kormány és a román rendőrség támogatja, dédelgeti.

Jellemzésül itt egy kis kitérést kell tennem:

A mult év május havában hire járt Bukarestben, hogy Cattarau a városban tartó-

kodik. A merénylet többet látták a román fővárosban. Székely Béla, a *Romániai Magyar Ujság* akkori szerkesztője esküvel erősítette, hogy a Csizsmizsiu parkban találkozott vele s ezt rögtön jelentette is a rendőrségnek. Az esetet néhány lap meg is írta, másnap azonban a kormány hivatalos lapja dörgedelmes cáfolatot adott ki, „rémlátás“, „hazugság“, „gyerekmese“ és ehhez hasonló szavakkal tarkítva. *A következő napon Cattarau szeretője, egy román artistanő is eltűnt Bukarestből...*

Ezek után nyilvánvaló, hogy a debreceni bombamerénylet banditái a román kormány és rendőrség támogatásával tudtak annak idején is úgy eltűnni, mintha a föld nyelte volna el őket.

Merem állítani, hogy mire e sorok napvilágot látnak, Cattarau mint ünnepezt hős fog Bukarest utcáin sétálni.

Vészi Ferenc.

A város meg akarja venni a Korzó-mozit.

(Saját tudósítónktól.) A pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén jelezte röviden a polgármester, hogy a város jövedelmeinek fokozása érdekében a tanács legközelebb javaslatokat terjeszt a bizottság elé. Ez a rövid nyilatkozat érthető érdeklődést keltett városszerte. Amennyire természetesnek találják, hogy a hatóság az egyre fokozódó terhekkel szemben új jövedelmekről kíván gondoskodni, annyira kíváncsian várják, hogy miből és hogy akarja a tanács az új bevételi forrásokat előteremteni.

A szeptemberi közgyűlésnek az eddigi jelek szerint is sok életbevágó és nagyjelentőségű tárgya lesz. Napirendre kerül a jövő évi költségvetés és újból a gázárak emelése. Arról még nem döntött a hatóság, hogy a legutóbbi nagy tervek közül melyeket viszi be a közgyűlésbe: napirendre kerül-e a Balkán-Akadémia ügye és a tanácsi javaslat arról, hogy a rendes nyomtávolságu tanyai vasut építésére is megkérje a város az előmunkálati engedélyt. Az egészen bizonyos, hogy a pénzügyi természetű javaslatok szönyegre kerülnek és ezekről szeptember elején kikéri a tanács a pénzügyi bizottság véleményét.

Minden bizonnyal a legnagyobb foku érdeklődéssel fog találkozni az a terv, hogy

a város vegye meg a Korzó-mozit

azzal a házzal együtt, amelyben van. A vétel érdekében Balogh Károly tanácsos indította meg a tárgyalásokat. A Bach-testvérek a mozi és a ház eladására késznek nyilatkoztak és úgy a ház, mint a mozi jövedelmezőségéről a leghitelesebb adatokkal szolgáltak Balogh tanácsnoknak. A vételárát egy millió 700.000 koronában állapították meg.

Balogh tanácsnok ennek a vételárnak az átirási és egyéb költségeknek figyelembe vételével kettős számítást csinált arról, hogy kifizetődik-e ez az üzlet a városnak. Az egyik tervezet szerint a város a rendelkezésre álló jövedelmekből tíz év alatt teljesen amortizálni tudja a vételárát. Amennyiben hosszabb amortizációt állapít meg a közgyűlés, abban az esetben évi 150—200 ezer korona jövedelemre lehet számítani a házból és a moziból.

Röviden ismertettük, ami ebben az ügy-